

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MACIEJ SZPUNAR
της 11ης Ιανουαρίου 2024¹

Υπόθεση C-632/22

AB Volvo
κατά
Transsaqui SL,
ενδιαφερόμενος διάδικος:
Ministerio Fiscal

[αίτηση του Tribunal Supremo
(Ανωτάτου Δικαστηρίου, Ισπανία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Σύμπραξη φορτηγών – Αγωγή αποζημίωσης –
Επίδοση εισαγωγικού δίκης εγγράφου στην έδρα της θυγατρικής μητρικής εταιρίας –
Κανονισμός (ΕΚ) 1393/2007»

1. Η παρούσα αίτηση προδικαστικής αποφάσεως την οποία υπέβαλε το Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο, Ισπανία) παρέχει στο Δικαστήριο την ευκαιρία να διευκρινίσει το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) 1393/2007² σε περίπτωση κατά την οποία ο ενάγων επιδίδει εισαγωγικό δίκης έγγραφο σε θυγατρική της εταιρίας κατά της οποίας προτίθεται να ασκήσει αγωγή αποζημίωσης.
2. Το βασικό ερώτημα που τίθεται είναι αν εισαγωγικά δίκης έγγραφα κατά μητρικής εταιρίας μπορούν να επιδίδονται ή να κοινοποιούνται στη θυγατρική της, με βάση την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Sumal³, με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι, στο πλαίσιο σύμπραξης φορτηγών σε σχέση με την οποία επιβλήθηκαν κυρώσεις από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μια αγωγή αποζημίωσης εκ μέρους ιδιώτη (private enforcement) μπορεί να στρέφεται τόσο κατά της μητρικής εταιρίας όσο και κατά θυγατρικών της.

¹ Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

² Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 2007, περί επιδόσεως και κοινοποιήσεως στα κράτη μέλη δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις (επίδοση ή κοινοποίηση πράξεων) και κατάργησης του κανονισμού (ΕΚ) 1348/2000 του Συμβουλίου (ΕΕ 2007, L 324, σ. 79).

³ Βλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, Sumal (C-882/19, EU:C:2021:800) (στο εξής: απόφαση Sumal).

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3. Το άρθρο 1, παράγραφος 1, του κανονισμού 1393/2007, με τίτλο «Πεδίο εφαρμογής», έχει ως εξής:

«Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις όταν μια δικαστική ή εξώδικη πράξη πρέπει να διαβιβασθεί από ένα κράτος μέλος σε άλλο για να επιδοθεί ή να κοινοποιηθεί. Δεν εφαρμόζεται σε φορολογικές, τελωνειακές ή διοικητικές υποθέσεις ή όταν πρόκειται για την ευθύνη του κράτους για πράξεις ή παραλείψεις κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας (“acta iure imperii”).».

Το ισπανικό δίκαιο

4. Το άρθρο 24 του Ισπανικού Συντάγματος έχει ως εξής:

«1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην αποτελεσματική προστασία των δικαστών και των δικαστηρίων στο πλαίσιο της ασκήσεως των δικαιωμάτων του και των εννόμων συμφερόντων του, ενώ δεν μπορεί ποτέ να στερηθεί των δικαιωμάτων άμυνας.

2. Ομοίως, κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να δικασθεί από τον φυσικό δικαστή που του έχει ορίσει προηγουμένως ο νόμος, να συμβουλευέται δικηγόρο και να του αναθέτει την υπεράσπισή του, να ενημερώνεται σχετικά με τις κατηγορίες που του αποδίδονται, να δικασθεί δημόσια χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση και τηρουμένων όλων των εγγυήσεων, να χρησιμοποιεί τα κατάλληλα αποδεικτικά στοιχεία για την υπεράσπισή του, να μην καταθέτει εναντίον του εαυτού του και να μην ομολογεί την ενοχή του, καθώς επίσης και δικαίωμα στο τεκμήριο αθωότητας».

5. Το άρθρο 155 του Ley 1/2000, de Enjuiciamiento Civil (νόμου 1/2000 περί κώδικα πολιτικής δικονομίας), της 7ης Ιανουαρίου 2000⁴, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης, με τίτλο «Πράξεις κοινοποίησης προς διαδίκους που δεν έχουν ακόμη παραστεί στο δικαστήριο ή δεν έχουν εκπροσωπηθεί από δικηγόρο. Κατοικία.», προβλέπει τα εξής:

«1. Όταν οι διάδικοι δεν εκπροσωπούνται από δικηγόρο ή όταν πρόκειται για την πρώτη κλήση ή κλήτευση προς τον εναγόμενο, οι πράξεις κοινοποίησης παραδίδονται στην κατοικία των διαδίκων.

[...]

3. Για τους σκοπούς των πράξεων κοινοποίησης μπορεί να ορισθεί ως κατοικία αυτή που έχει δηλωθεί στο δημοτολόγιο ή έχει καταχωριστεί επισήμως για άλλους σκοπούς, καθώς και εκείνη που έχει δηλωθεί σε επίσημο μητρώο ή στα στοιχεία δημοσιότητας επαγγελματικών ενώσεων, στην περίπτωση, αντίστοιχα, επιχειρήσεων και άλλων οντοτήτων ή προσώπων που ασκούν επάγγελμα για το οποίο υποχρεούνται να είναι μέλη επαγγελματικής ένωσης. Για τους ίδιους σκοπούς, μπορεί επίσης να ορισθεί ως κατοικία ο τόπος επαγγελματικής ή μισθωτής δραστηριότητας, μη περιστασιακής.

⁴ ΒΟΕ αριθ. 7, της 8ης Ιανουαρίου 2000, σ. 575

[...]

Αν η αγωγή απευθύνεται σε νομικό πρόσωπο, μπορεί επίσης να οριστεί ως διεύθυνση για την κοινοποίηση η κατοικία οποιουδήποτε εμφανίζεται ως διαχειριστής, διευθυντής ή εκπρόσωπος της εμπορικής επιχείρησης, ή ως πρόεδρος, μέλος ή διαχειριστής του διοικητικού συμβουλίου οποιασδήποτε ένωσης που έχει δηλωθεί σε επίσημο μητρώο.»

Τα πραγματικά περιστατικά, η διαδικασία και τα προδικαστικά ερωτήματα

6. Κατά τη διάρκεια του 2008, η Transsaqui SL αγόρασε δύο φορτηγά Volvo.

7. Στις 19 Ιουλίου 2016, η Επιτροπή εξέδωσε απόφαση σχετικά με διαδικασία βάσει του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, της 2ας Μαΐου 1992⁵ (Υπόθεση AT.39824 – Φορτηγά) [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό C(2016) 4673] (στο εξής: απόφαση της Επιτροπής της 19ης Ιουλίου 2016)⁶. Η AB Volvo ανήκε στους αποδέκτες αυτής της απόφασης. Με την απόφαση αυτή, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι πλείονες κατασκευαστές φορτηγών οχημάτων, μεταξύ των οποίων και η Volvo, συμμετείχαν σε σύμπραξη υπό τη μορφή ενιαίας και διαρκούς παράβασης του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ. Οι αποδέκτες της απόφασης συμμετείχαν σε αθέμιτη σύμπραξη και/ή φέρουν σχετική ευθύνη. Στις εν λόγω αθέμιτες συνεννοήσεις περιλαμβάνονταν συμφωνίες και/ή εναρμονισμένες πρακτικές σχετικές με τις τιμές και τις αυξήσεις των μικτών τιμών με στόχο την ευθυγράμμιση των μικτών τιμών στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ), καθώς και με το χρονοδιάγραμμα και τη μετακύλιση των δαπανών για την εισαγωγή τεχνολογιών χαμηλών εκπομπών που απαιτούνται από τα πρότυπα EURO 3 έως 6. Όσον αφορά τη Volvo, η διάρκεια της παράβασης καθορίστηκε από τις 17 Ιανουαρίου 1997 έως τις 18 Ιανουαρίου 2011.

8. Στις 12 Ιουλίου 2018, η Transsaqui άσκησε αγωγή κατά της Volvo ενώπιον του Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Valencia (δικαστηρίου εμπορικών διαφορών αριθ. 1 Βαλένθια, Ισπανία), διεκδικώντας αποζημίωση για τη ζημία που είχε υποστεί λόγω της αύξησης της τιμής που της είχε επιβληθεί στο πλαίσιο της σύμπραξης φορτηγών, η οποία διαπιστώθηκε με την απόφαση της Επιτροπής της 19ης Ιουλίου 2016. Το ποσό της απαίτησης ανερχόταν σε 24 420,69 ευρώ, που αντιστοιχούσε στο ύψος της εν λόγω αύξησης της τιμής. Ως νομική βάση για την αγωγή της η Transsaqui επικαλέστηκε τα άρθρα 72 και 76 του Ley 15/2007 de Defensa de la Competencia (νόμου 15/2007 περί προστασίας του ανταγωνισμού), της 3ης Ιουλίου 2007⁷, την απόφαση της Επιτροπής της 19ης Ιουλίου 2016 και την οδηγία 2014/104/ΕΕ⁸.

9. Μολονότι η έδρα της Volvo βρίσκεται στο Γκέτεμποργκ (Σουηδία), η Transsaqui δήλωσε ως έδρα της Volvo, για τους σκοπούς της επίδοσης προς αυτήν κλήτευσης, προκειμένου να αντικρούσει την αγωγή, την έδρα της θυγατρικής της εταιρίας Volvo Group España, SAU, η οποία βρίσκεται στη Μαδρίτη (Ισπανία).

⁵ ΕΕ 1994, L 1, σ. 3.

⁶ Περίληψη της αποφάσεως αυτής δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* της 6ης Απριλίου 2017 (ΕΕ 2017, C 108, σ. 6).

⁷ ΒΟΕ αριθ. 159, της 4ης Ιουλίου 2007, σ. 12946.

⁸ Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Νοεμβρίου 2014, σχετικά με ορισμένους κανόνες που διέπουν τις αγωγές αποζημίωσης βάσει του εθνικού δικαίου για παραβάσεις των διατάξεων του δικαίου ανταγωνισμού των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ 2014, L 349, σ. 1).

10. Αφού κρίθηκε παραδεκτή η αγωγή ενώπιον του Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Valencia (δικαστηρίου εμπορικών διαφορών αριθ. 1 Βαλένθια), αντίγραφο του δικογράφου της αγωγής καθώς και των συνημμένων εγγράφων διαβιβάστηκαν με συστημένη επιστολή στην έδρα της Volvo Group España στη Μαδρίτη. Εντούτοις, δηλώθηκε άρνηση παραλαβής της ταχυδρομικής αποστολής με χειρόγραφο σημείωμα, στο οποίο αναγραφόταν η έδρα της Volvo στη Σουηδία. Κατόπιν τούτου, το Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Valencia (δικαστήριο εμπορικών διαφορών αριθ. 1 Βαλένθια) προέβη σε ακρόαση της Transsaquí, προκειμένου αυτή να προβάλει τους σχετικούς ισχυρισμούς της. Η Transsaquí υποστήριξε ότι η συμπεριφορά της Volvo Group España, η οποία αρνήθηκε να παραλάβει την κλήτευση για την αντίκρουση της αγωγής κατά της Volvo, δεν ήταν παρά ένας κακόπιστος ελιγμός με σκοπό την παρέλκυση της διαδικασίας, δεδομένου ότι η τελευταία κατείχε το 100 % του κεφαλαίου της πρώτης, με αποτέλεσμα οι δύο αυτές επιχειρήσεις να αποτελούν ενιαία επιχείρηση σύμφωνα με το δίκαιο ανταγωνισμού.

11. Με απόφαση της 22ας Μαΐου 2019 το Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Valencia (δικαστήριο εμπορικών διαφορών αριθ. 1 Βαλένθια) διέταξε να επιδοθεί η κλήτευση στην εναγομένη Volvo στην έδρα της θυγατρικής της Volvo Group España, σύμφωνα με την «αρχή του ενιαίου της επιχείρησης». Προς τούτο, υπέβαλε αίτηση δικαστικής συνεργασίας στα δικαστήρια της Μαδρίτης. Στις 5 Σεπτεμβρίου 2019 επιχειρήθηκε μέσω των δικαστηρίων της Μαδρίτης να πραγματοποιηθεί η επίδοση στη δηλωθείσα διεύθυνση, ωστόσο ένας δικηγόρος που δήλωσε «νόμιμος εκπρόσωπος της Volvo Group España» αρνήθηκε την παραλαβή, ισχυριζόμενος ότι η επίδοση έπρεπε να διενεργηθεί στην έδρα της Volvo στη Σουηδία. Σε μια δεύτερη απόπειρα που πραγματοποιήθηκε από τα δικαστήρια της Μαδρίτης στην έδρα της θυγατρικής εταιρίας στη Μαδρίτη η επίδοση συντελέστηκε. Παρέλαβε το δικόγραφο πρόσωπο που δήλωσε ότι ανήκει στη νομική υπηρεσία.

12. Δεδομένου ότι το Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Valencia (δικαστήριο εμπορικών διαφορών αριθ. 1 Βαλένθια) απεφάνθη ότι η επίδοση είχε συντελεσθεί προσηκόντως και επειδή η κλητευθείσα εναγομένη Volvo δεν παρέστη στη διαδικασία εντός της ταχθείσας προθεσμίας, το δικαστήριο αυτό έκρινε ότι η Volvo ερημοδίκησε και η διαδικασία συνεχίστηκε. Επιχειρήθηκε να επιδοθεί η σχετική απόφαση στη Volvo στην έδρα της θυγατρικής της Volvo Group España, εντούτοις η τελευταία αρνήθηκε και πάλι να παραλάβει την απόφαση, επειδή δεν ήταν σωστή η διεύθυνση. Στις 26 Φεβρουαρίου 2020, το Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Valencia (δικαστήριο εμπορικών διαφορών αριθ. 1 Βαλένθια) εξέδωσε απόφαση με την οποία, δεχόμενο την αγωγή της Transsaquí, καταδίκασε τη Volvo στην καταβολή αποζημίωσης ύψους 24 420,69 ευρώ πλέον νόμιμων τόκων, καθώς και στα δικαστικά έξοδα.

13. Το Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Valencia (δικαστήριο εμπορικών διαφορών αριθ. 1 Βαλένθια) επέδωσε την εν λόγω απόφαση στη Volvo στην έδρα της θυγατρικής στη Μαδρίτη, με συστημένη επιστολή, την οποία παρέλαβε το πρόσωπο που βρέθηκε εκεί και υπέγραψε την απόδειξη παραλαβής στις 10 Μαρτίου 2020. Δεδομένης της τελεσιδικίας της απόφασης και κατόπιν αίτησης της Transsaquí, πραγματοποιήθηκε ο καταλογισμός των δικαστικών εξόδων. Το δικαστήριο κοινοποίησε τον καταλογισμό στη Volvo στην έδρα στη Μαδρίτη προς υποβολή παρατηρήσεων και υπογράφηκε η απόδειξη παραλαβής της κοινοποίησης. Λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η εναγομένη δεν αμφισβήτησε τα δικαστικά έξοδα εντός της ταχθείσας προθεσμίας, το δικαστήριο επικύρωσε τον καταλογισμό στο ποσό των 8 310,64 ευρώ και κοινοποίησε την απόφασή του στη Volvo με συστημένη επιστολή, η οποία απεστάλη στην έδρα της θυγατρικής της στη Μαδρίτη, με υπογραφή της αντίστοιχης απόδειξης παραλαβής. Με αίτηση της Transsaquí, επισπεύστηκε η εκτέλεση της απόφασης με διαταγή πληρωμής κατά των περιουσιακών στοιχείων της Volvo μέσω δικαστικών αποφάσεων που επιδόθηκαν στις 17 Μαρτίου 2021 στην έδρα της θυγατρικής Volvo Group España στη Μαδρίτη.

14. Απαντώντας σε κάθε απόπειρα δικαστικής κοινοποίησης με διαδοχικά υπομνήματα προς το Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Valencia (δικαστήριο εμπορικών διαφορών αριθ. 1 Βαλένθια), η Volvo Group España εξηγούσε τους λόγους για τους οποίους αρνούνταν να παραλάβει τις κλητεύσεις και κοινοποιήσεις που απευθύνονταν στη Volvo, καθώς η τελευταία είχε την έδρα της στη Σουηδία. Ειδικότερα, υποστήριζε, πρώτον, ότι μολονότι η Volvo Group España και η Volvo ανήκουν στον ίδιο όμιλο επιχειρήσεων, έχουν χωριστή νομική προσωπικότητα και η πρώτη δεν είναι διαχειριστής της δεύτερης ούτε έχει εξουσιοδοτηθεί να παραλαμβάνει κλητεύσεις και κοινοποιήσεις επ' ονόματι της επιχείρησης αυτής· δεύτερον, ότι δυνάμει των ισπανικών δικονομικών κανόνων η κοινοποίηση κλήτευσης προς εναγομένη πρέπει να πραγματοποιείται στην καταστατική της έδρα και ότι διάφορα ισπανικά δικαστήρια, στο πλαίσιο διαφορών σχετικών με τη σύμπραξη των φορτηγών, έχουν κρίνει ότι είναι ορθή η κοινοποίηση στην έδρα της εναγομένης μητρικής εταιρίας που βρίσκεται σε άλλο κράτος μέλος, αντί για την έδρα της θυγατρικής στην Ισπανία, παρά τους εταιρικούς δεσμούς· τρίτον, ότι, στις περιπτώσεις που η εναγομένη εταιρία έχει την έδρα της σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η κοινοποίηση πρέπει να πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τον κανονισμό 1393/2007· και, τέταρτον, ότι η ενάγουσα δεν μπορεί να παρακάμψει τους κανόνες που διέπουν τις κοινοποιήσεις της κλήτευσης χρησιμοποιώντας εναλλακτικές διευθύνσεις που δεν ανήκουν στην εναγομένη, διότι αυτό θα συνιστούσε λόγο αναθεώρησης της εκδοθησόμενης απόφασης.

15. Στις 15 Ιουνίου 2021, η Volvo άσκησε ενώπιον του Tribunal Supremo (Ανωτάτου Δικαστηρίου), αιτούντος δικαστηρίου, αίτηση αναθεώρησης της τελεσίδικης απόφασης, η οποία είχε εκδοθεί ερήμην της εναγομένης από το Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Valencia (δικαστήριο εμπορικών διαφορών αριθ. 1 Βαλένθια) και την καταδίκαζε στην καταβολή αποζημίωσης στην Transsaquí λόγω παράβασης των διατάξεων του δικαίου ανταγωνισμού. Η Volvo υποστήριξε ότι υπέβαλε την εν λόγω αίτησή της εντός της νόμιμης προθεσμίας των τριών μηνών από την ημερομηνία κατά την οποία έλαβε γνώση του λόγου αναθεώρησης, δεδομένου ότι έλαβε «έμμεση γνώση» της απόφασης περί καταδίκης της σε αποζημίωση κατά τον χρόνο επίδοσης των αποφάσεων εκτέλεσης της απόφασης στην έδρα της θυγατρικής της στην Ισπανία στις 17 Μαρτίου 2021.

16. Το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), σε συνδυασμό με το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, έχει την έννοια ότι μπορεί να θεωρηθεί νόμιμη η επίδοση ή η κοινοποίηση προς μητρική εταιρία, με έδρα σε άλλο κράτος μέλος, στην έδρα θυγατρικής της εταιρίας.

17. Υπό τις συνθήκες αυτές, με διάταξη της 7ης Οκτωβρίου 2022, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 10 Οκτωβρίου 2022, το Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1. Έχει το άρθρο 47 του [Χάρτη], σε συνδυασμό με το άρθρο 101 [ΣΛΕΕ], υπό τις περιστάσεις της δίκης που αφορά τη λεγόμενη “σύμπραξη των φορτηγών”, όπως εκτίθενται στην παρούσα απόφαση, την έννοια ότι μια μητρική εταιρία, κατά της οποίας στρέφεται αγωγή αποζημίωσης λόγω συμπεριφοράς περιορίζουσας τον ανταγωνισμό, κλητεύεται νομίμως σε δίκη αν η επίδοση του εισαγωγικού της δίκης εγγράφου πραγματοποιήθηκε (ή επιχειρήθηκε) στην έδρα της θυγατρικής εταιρίας στο κράτος όπου κινήθηκε η ένδικη διαδικασία και η μητρική εταιρία, η οποία εδρεύει σε άλλο κράτος μέλος, δεν παρέστη στη δίκη και ερημοδικάστηκε;

2. Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο ανωτέρω ερώτημα, είναι η ερμηνεία αυτή του άρθρου 47 του Χάρτη συμβατή με το άρθρο 53 του Χάρτη, υπό το πρίσμα της νομολογίας του Tribunal Constitucional (Συνταγματικού Δικαστηρίου, Ισπανία) σχετικά με την κλήτευση σε δίκη μητρικών εταιριών οι οποίες εδρεύουν σε άλλο κράτος μέλος, σε δίκες σχετικές με τη λεγόμενη “σύμπραξη των φορτηγών”;»

18. Γραπτές παρατηρήσεις υπέβαλαν η Volvo, η Transsaquí, η Τσεχική και η Ισπανική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή. Η Volvo, η Transsaquí, η Ισπανική Κυβέρνηση και η Επιτροπή έλαβαν μέρος στην επ’ ακροατηρίου συζήτηση της 18ης Οκτωβρίου 2023.

Εκτίμηση

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

19. Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ’ ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 101 ΣΛΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη επιτρέπουν τη νομότυπη επίδοση νομικών πράξεων που απευθύνονται σε μητρική εταιρία εγκατεστημένη σε ένα κράτος μέλος σε θυγατρική της εταιρίας αυτής σε άλλο κράτος μέλος.

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

20. Με βάση τα στοιχεία που περιέχονται στην προδικαστική παραπομπή, η υπό κρίση υπόθεση ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1215/2012⁹. Κατά τις διατάξεις του εν λόγω κανονισμού, τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος κράτους μέλους ενάγονται, κατ’ αρχήν, ενώπιον των δικαστηρίων αυτού του κράτους μέλους¹⁰. Ωστόσο, μπορούν να εναχθούν ως προς ενοχές εξ αδικοπραξίας ή οιοσδήποτε αδικοπραξίας, ενώπιον δικαστηρίου άλλου κράτους μέλους. Σε μια τέτοια περίπτωση, πρόσωπο που έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος μπορεί να εναχθεί ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου στον οποίον συνέβη το ζημιογόνο γεγονός¹¹.

21. Η Transsaquí είναι ισπανική εταιρία. Τα φορτηγά αγοράστηκαν στην Ισπανία, όπου επήλθε η ζημία. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, τα ισπανικά δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία, κατά το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1215/2012, να εκδικάσουν αγωγή αποζημίωσης εξ αδικοπραξίας κατά εταιρίας εγκατεστημένης στη Σουηδία, εφόσον το ζημιογόνο γεγονός συνέβη σε τόπο όπου έχουν δικαιοδοσία.

Ο κανονισμός 1393/2007

22. Ενώ η διεθνής δικαιοδοσία των ισπανικών δικαστηρίων δεν φαίνεται να αμφισβητείται μεταξύ των διαδίκων της κύριας δίκης, οι τελευταίοι διαφωνούν ως προς το αν το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο έπρεπε να επιδοθεί από την Ισπανία στη Σουηδία σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού 1393/2007.

⁹ Κανονισμός (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2012, L 351, σ. 1).

¹⁰ Βλ. άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012.

¹¹ Βλ. άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1215/2012.

23. Η Volvo υποστηρίζει ότι η επίδοση ή κοινοποίηση του εισαγωγικού της δίκης εγγράφου έπρεπε να πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τον εν λόγω κανονισμό και ότι η Transsaqui δεν μπορεί να παρακάμψει τους κανόνες που διέπουν την επίδοση ή κοινοποίηση του εισαγωγικού δίκης εγγράφου χρησιμοποιώντας εναλλακτικές διευθύνσεις οι οποίες δεν σχετίζονται με τη Volvo. Η Transsaqui καταλογίζει στη Volvo κακόπιστη δικονομική στρατηγική και ισχυρίζεται ότι η Volvo και η ισπανική θυγατρική της αποτελούν ενιαία επιχείρηση κατά την έννοια του δικαίου ανταγωνισμού, ακόμη και αν έχουν χωριστή νομική προσωπικότητα, και, εν τέλει, ότι αν έπρεπε να καταβάλει τα έξοδα μετάφρασης στη σουηδική γλώσσα δεν θα ήταν δυνατό να ασκήσει την αγωγή της.

24. Υπό το πρίσμα της διαφοράς αυτής, προτού εξετασθούν οι δύο διατάξεις στις οποίες ρητώς παραπέμπει το αιτούν δικαστήριο στο πρώτο ερώτημά του¹², πρέπει να διαπιστωθεί αν οι διατάξεις του κανονισμού 1393/2007 ασκούν επιρροή στην υπό κρίση υπόθεση.

– Πεδίο εφαρμογής

25. Η εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς απαιτεί έναν ορισμένο βαθμό ρύθμισης και εναρμόνισης στον τομέα της διεθνούς πολιτικής δικονομίας, λόγος για τον οποίο ο νομοθέτης της Ένωσης¹³ θέσπισε σταδιακά ένα πλαίσιο που προβλέπει τον συντονισμό των διατάξεων πολιτικής δικονομίας μεταξύ των κρατών μελών¹⁴, καθώς και τη δικαστική συνεργασία. Η διαβίβαση των προς επίδοση ή κοινοποίηση πράξεων μεταξύ κρατών μελών εμπίπτει στην τελευταία αυτή κατηγορία. Προς τούτο¹⁵, ο κανονισμός 1393/2007 προβλέπει σχετικό μηχανισμό για την επίδοση ή κοινοποίηση δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις μεταξύ των κρατών μελών.

26. Υπάρχουν δύο βασικοί τρόποι επίδοσης ή κοινοποίησης δικαστικών πράξεων κατά τον κανονισμό 1393/2007: (i) απευθείας επίδοση ή κοινοποίηση, υπό την έννοια ότι ο ενάγων μπορεί να επιδώσει ή να κοινοποιήσει την πράξη απευθείας στον παραλήπτη, μέσω εξουσιοδοτημένων προσώπων στο κράτος μέλος όπου πραγματοποιείται η επίδοση ή κοινοποίηση, και (ii) διαβίβαση μέσω των αρμόδιων αρχών, με την οποία ο ενάγων μπορεί να διαβιβάσει την πράξη στις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους όπου πρόκειται να πραγματοποιηθεί η επίδοση ή κοινοποίηση. Οι αρμόδιες αρχές επιδίδουν ή κοινοποιούν στη συνέχεια την πράξη στον παραλήπτη, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο του εν λόγω κράτους μέλους.

27. Ο κανονισμός 1393/2007 αφορά πρωτίστως τον *τρόπο* με τον οποίο διαβιβάζονται οι πράξεις προς επίδοση ή κοινοποίηση.

28. Το ερώτημα *αν και πότε* διαβιβάζονται πράξεις προς επίδοση ή κοινοποίηση είναι, αναμφισβήτητα, πιο δύσκολο. Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, του κανονισμού 1393/2007, ο κανονισμός αυτός «εφαρμόζεται σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις όταν μια δικαστική ή εξώδικη πράξη *πρέπει* να διαβιβασθεί από ένα κράτος μέλος σε άλλο για να επιδοθεί ή να κοινοποιηθεί»¹⁶. Τούτο εγείρει το ερώτημα με βάση ποια νομοθεσία αποφασίζεται αν οι πράξεις πρέπει να επιδοθούν στην αλλοδαπή: με βάση τον ίδιο τον κανονισμό ή το εθνικό δίκαιο;

¹² Ήτοι, το άρθρο 47 του Χάρτη και το άρθρο 101 ΣΛΕΕ.

¹³ Από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης του Άμστερνταμ, την 1η Μαΐου 1999.

¹⁴ Βλ. κανονισμό 1215/2012 και κανονισμό (ΕΚ) 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) 1347/2000 (ΕΕ 2003, L 338, σ. 1).

¹⁵ Πρβλ., κατ' ουσίαν, αιτιολογική σκέψη 2 του κανονισμού 1393/2007.

¹⁶ Βλ. άρθρο 1, παράγραφος 1, του κανονισμού 1393/2007. Η υπογράμμιση δική μου.

29. Η διατύπωση του άρθρου 1, παράγραφος 1, του κανονισμού 1393/2007 θα μπορούσε να εκληφθεί ότι σημαίνει ότι το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1393/2007 καθορίζεται αποκλειστικώς από το εθνικό δίκαιο¹⁷, πράγμα που σημαίνει ότι τα κράτη μέλη παίζουν πρωταρχικό ρόλο στον καθορισμό του αν και πότε διαβιβάζονται πράξεις προς επίδοση ή κοινοποίηση.

30. Το Δικαστήριο έχει μέχρι στιγμής αποφανθεί διαφορετικά.

31. Στην υπόθεση Alder¹⁸, κλήθηκε να αξιολογήσει τη συμβατότητα με το δίκαιο της Ένωσης εθνικού δικονομικού κανόνα ο οποίος προβλέπει ότι οι δικαστικές πράξεις που απευθύνονται (από το κράτος μέλος Α) σε διάδικο του οποίου η κατοικία ή η συνήθης διαμονή βρίσκεται εντός άλλου κράτους μέλους (κράτος μέλος Β) τηρούνται στη δικογραφία (η οποία βρίσκεται στο κράτος μέλος Α) λογιζόμενες ως επιδοθείσες, αν ο εν λόγω διάδικος δεν έχει διορίσει αντίκλητο για την παραλαβή των επιδομένων πράξεων ο οποίος να κατοικεί εντός του κράτους μέλους (κράτος μέλος Α) στο οποίο διεξάγεται η ένδικη διαδικασία.

32. Με την απόφασή του στην υπόθεση Alder¹⁹, το Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα ότι εναπόκειται στους εθνικούς δικονομικούς κανόνες να καθορίσουν το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1393/2007. Έκρινε ότι το επίμαχο αστικό δικονομικό δίκαιο αντιτίθεται στο άρθρο 1, παράγραφος 1, του κανονισμού 1393/2007. Το Δικαστήριο συνήγαγε τούτο, κατ' ουσίαν, από μια συστηματική ερμηνεία των αιτιολογικών σκέψεων και διατάξεων του κανονισμού 1393/2007, σε συνδυασμό με μια *a contrario* συλλογιστική: καθόσον μόνον το άρθρο 1, παράγραφος 2, του κανονισμού²⁰ και η αιτιολογική σκέψη 8²¹ προβλέπουν ρητώς δύο περιπτώσεις στις οποίες δεν πρέπει να εφαρμόζεται ο εν λόγω κανονισμός, αυτός εφαρμόζεται εξ αντιδιαστολής σε όλες τις λοιπές περιπτώσεις. Ειδικότερα, το Δικαστήριο υιοθέτησε ρητώς τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Υ. Βοτ²² και έκρινε ότι, πλην των δύο ανωτέρω περιπτώσεων²³, «εφόσον ο αποδέκτης δικαστικής πράξεως κατοικεί στην αλλοδαπή, η επίδοση ή η κοινοποίηση της πράξεως αυτής εμπίπτει οπωσδήποτε στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1393/2007 και πρέπει, συνεπώς, όπως προβλέπει το άρθρο 1, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού, να πραγματοποιείται με τα μέσα που προβλέπει προς τούτο ο ίδιος ο κανονισμός»²⁴.

33. Κατ' ουσίαν, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, «αν απέκειτο στον εθνικό νομοθέτη να καθορίζει τις περιπτώσεις στις οποίες προκύπτει μια τέτοια ανάγκη, θα παρεμποδιζόταν η ενιαία εφαρμογή του κανονισμού 1393/2007, καθόσον δεν αποκλείεται το ενδεχόμενο τα κράτη μέλη να προβλέπουν επί του ζητήματος αυτού αποκλίνουσες λύσεις»²⁵.

¹⁷ Πρβλ., επί παραδείγματι, Sujecki, B., σε Gebauer, M., Wiedmann, T., *Europäisches Zivilrecht*, 3η έκδ., C.H. Beck, Μόναχο, 2021, Κεφάλαιο 38 (Europäische Zustellungsverordnung), Erwgr., σημείο 6.

¹⁸ Απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2012 (C-325/11, EU:C:2012:824) (στο εξής: απόφαση Alder).

¹⁹ Βλ. απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2012 (C-325/11, EU:C:2012:824, σκέψη 26).

²⁰ Κατά τη διάταξη αυτή, ο κανονισμός 1393/2007 δεν εφαρμόζεται όταν η διεύθυνση του παραλήπτη της πράξης είναι άγνωστη.

²¹ Η εν λόγω αιτιολογική σκέψη αναφέρει ότι ο κανονισμός δεν εφαρμόζεται στην επίδοση ή κοινοποίηση πράξεων στον εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο του ενδιαφερομένου στο κράτος μέλος όπου γίνεται η δίκη, ανεξάρτητα από τον τόπο διαμονής του ενδιαφερομένου.

²² Βλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Υ. Βοτ στην υπόθεση Alder (C-325/11, EU:C:2012:583, σημείο 49).

²³ Ήτοι, στην περίπτωση κατά την οποία η διεύθυνση του παραλήπτη της πράξεως είναι άγνωστη και στην περίπτωση κατά την οποία η επίδοση ή κοινοποίηση πράξεως πραγματοποιείται στον εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο του ενδιαφερομένου στο κράτος μέλος όπου διεξάγεται η δίκη.

²⁴ Βλ. απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2012, Alder (C-325/11, EU:C:2012:824, σκέψη 25).

²⁵ Βλ. απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2012, Alder (C-325/11, EU:C:2012:824, σκέψη 27).

34. Φρονώ ότι η ερμηνεία του Δικαστηρίου του άρθρου 1, παράγραφος 1, του κανονισμού 1393/2007 ανταποκρίνεται πλήρως τόσο στην ομαλή συνεργασία σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις όσο και στη λογική των διατάξεων για την εσωτερική αγορά²⁶.

35. Επομένως, μπορεί να υποστηριχθεί ότι υπάρχει μια γενική αρχή στην οποία στηρίζεται ο κανονισμός 1393/2007, σύμφωνα με την οποία οι πράξεις που απευθύνονται σε εναγόμενο ο οποίος έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο στο οποίο κινήθηκε η διαδικασία πρέπει υποχρεωτικώς να επιδίδονται στο κράτος μέλος του εναγομένου. Η αρχή αυτή συνάδει, εξάλλου, με τη λογική ολόκληρου του συστήματος του αστικού δικονομικού δικαίου της Ένωσης, όπου η έννοια της κατοικίας είναι κεντρική.

36. Επισημαίνω παρεμπιπτόντως ότι η αρχή αυτή δεν συνεπάγεται ότι όλες οι πτυχές της επίδοσης ή κοινοποίησης δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε διασυνοριακό πλαίσιο καλύπτονται από τον παρόντα κανονισμό. Υπάρχουν ασφαλώς περιπτώσεις στις οποίες εναπόκειται στο εθνικό δίκαιο να καθορίσει ορισμένες ειδικές πτυχές της επίδοσης ή κοινοποίησης²⁷. Ωστόσο, τούτο ουδόλως μεταβάλλει το γεγονός ότι το εθνικό δίκαιο δεν μπορεί να τροποποιήσει καταστάσεις στις οποίες η επίδοση ή η κοινοποίηση πράξεως σε πρόσωπο που έχει την κατοικία του σε άλλο κράτος μέλος εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού.

– *Συνέπειες για την υπό κρίση υπόθεση*

37. Όσον αφορά την υπό κρίση υπόθεση, με βάση την ανωτέρω συλλογιστική συνάγεται ότι έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του κανονισμού 1393/2007.

38. Είναι κοινώς αποδεκτό ότι η Volvo εδρεύει²⁸ σε κράτος μέλος (Σουηδία) διαφορετικό από εκείνο στο οποίο ασκήθηκε η αγωγή (Ισπανία). Εξάλλου, δεν αμφισβητείται ότι η Volvo και οι θυγατρικές της έχουν χωριστή νομική προσωπικότητα. Περαιτέρω, η Volvo δεν όρισε τη θυγατρική της ως εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπό της στην Ισπανία για την επίδοση ή κοινοποίηση νομικών πράξεων.

39. Κατά συνέπεια, η επίδοση ή κοινοποίηση των επίμαχων δικαστικών πράξεων πρέπει να γίνει σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού 1393/2007. Συναφώς, προκειμένου να προβλεφθούν αποτελεσματικές και ταχείες δικαστικές διαδικασίες και να διασφαλιστεί η ορθή απονομή της δικαιοσύνης, ο κανονισμός 1393/2007 θεσπίζει την αρχή της απευθείας διαβίβασης των δικαστικών και εξωδίκων πράξεων μεταξύ των υπηρεσιών που ορίζουν τα κράτη μέλη.

40. Εν προκειμένω, όπως επισήμανε η Επιτροπή, η αρχή ότι ο εναγόμενος σε αστική δίκη δικαιούται να του επιδοθεί αυτοπροσώπως εισαγωγικό δίκης έγγραφο εγκαίρως, ώστε να είναι σε θέση να αμυνθεί, αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη. Συναφώς, τόσο το άρθρο 28 του κανονισμού 1215/2012 όσο και το άρθρο 19 του κανονισμού 1393/2007 εγγυώνται

²⁶ Ωστόσο, μέρος της νομικής θεωρίας έχει επικρίνει τις παραδοχές του Δικαστηρίου στην απόφαση Alder. Βλ., επί παραδείγματι, Cornette, F., «Cour de justice de l'Union européenne – 19 décembre 2012, Aff. C-325/11. Note de doctrine», *Revue critique de droit international privé*, 102(3) 2013, σ. 700-709, στη σ. 707, ο οποίος συνάγει από τη «σιωπή» του κανονισμού επί του ζητήματος σε ποιες περιπτώσεις οι προς επίδοση ή κοινοποίηση πράξεις πρέπει να διαβιβάζονται σε άλλο κράτος μέλος, ότι το ζήτημα αυτό απόκειται στα κράτη μέλη.

²⁷ Προφανώς δεν είμαι σε θέση να παραθέσω όλα τα πιθανά παραδείγματα στο παρόν στάδιο. Εξ αυτού του λόγου θα περιοριστώ σε μερικές κατά τύχη επιλεγμένες αλλά ενδεικτικές ερωτήσεις: ποιος ακριβώς πρέπει να υπογράψει μια πράξη, πώς χειριζόμαστε μια επίδοση σε παιδιά ή πώς επιδίδονται πράξεις εντός του κράτους μέλους της κατοικίας;

²⁸ Ελλείψει οποιασδήποτε μνείας της έννοιας της «κατοικίας» στον κανονισμό 1393/2007, είναι ασφαλές να γίνει συναφώς επίκληση της αρχής του άρθρου 63, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012, κατά το οποίο, νομικό πρόσωπο έχει την κατοικία του στον τόπο στον οποίο έχει την καταστατική του έδρα, την κεντρική του διοίκηση ή την κύρια εγκατάστασή του.

τα δικαιώματα των ερημοδικούντων εναγομένων. Σε μια τέτοια περίπτωση, το αιτούν δικαστήριο πρέπει να αναστείλει τη διαδικασία μέχρι να αποδειχθεί ότι η πράξη επιδόθηκε στον εναγόμενο σύμφωνα με τον κανονισμό 1393/2007.

41. Κατά συνέπεια, μητρική εταιρία η οποία είναι εγκατεστημένη σε άλλο κράτος μέλος (Σουηδία) δικαιούται να μην παρασταθεί όταν εισαγωγικό δίκης έγγραφο επιδόθηκε στην έδρα της θυγατρικής της η οποία είναι εγκατεστημένη σε άλλο κράτος μέλος (Ισπανία). Ομοίως, θυγατρική (εγκατεστημένη στην Ισπανία) δεν μπορεί να υποχρεωθεί να αποδεχθεί επίδοση ή κοινοποίηση εισαγωγικού δίκης εγγράφου το οποίο απευθύνεται στη μητρική της εταιρία η οποία είναι εγκατεστημένη σε άλλο κράτος μέλος (Σουηδία).

Το άρθρο 101 ΣΛΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη

42. Εν συνεχεία, θα εξετάσω κατά πόσον το άρθρο 101 ΣΛΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη θέτουν υπό αμφισβήτηση το προσωρινό αυτό συμπέρασμα.

43. Η Volvo υποστηρίζει ότι οι αγωγές αποζημίωσης για παράβαση των διατάξεων του δικαίου ανταγωνισμού εμπίπτουν πλήρως στο αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1393/2007 και ότι η εφαρμογή του τελευταίου στα δικαστικά μέσα έννομης προστασίας στον τομέα του ανταγωνισμού εν γένει ή σε εκείνα που στηρίζονται στην απόφαση της Επιτροπής της 19ης Ιουλίου 2016 δεν μπορεί να αποκλειστεί δυνάμει του άρθρου 47 του Χάρτη και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ.

44. Η Τσεχική Κυβέρνηση και η Επιτροπή συμφωνούν, κατ' ουσίαν, με την εκτίμηση αυτή.

45. Αντιθέτως, η Transsaquí συνάγει από την απόφαση Sumal ότι η έννοια της «οικονομικής ενότητας ή επιχειρήσεως» που διατυπώθηκε σε αυτήν έχει εφαρμογή και στον δικονομικό τομέα, καθόσον το Δικαστήριο έκρινε με την απόφαση εκείνη ότι μια θυγατρική μπορεί να εναχθεί στο πλαίσιο σύμπραξης.

46. Υπό το πρίσμα της αποφάσεως αυτής, η Transsaquí ισχυρίζεται ότι, δεδομένου ότι μπορεί να ασκηθεί αγωγή εναντίον θυγατρικής και η τελευταία να θεωρηθεί αλληλεγγύως και εις ολόκληρον υπεύθυνη με τη μητρική της εταιρία για ζημία που προκλήθηκε στο πλαίσιο σύμπραξης, καθόσον αποτελούν ενιαία επιχείρηση, πρέπει να θεωρηθεί ότι η θυγατρική αυτή δύναται να είναι ο παραλήπτης της κλήτευσης η οποία επιδόθηκε στην επιχείρηση.

47. Η Transsaquí προσθέτει ότι, στην υπό κρίση υπόθεση, για λόγους οικονομίας της δίκης, δεν θα είχε νόημα να επιδοθεί η κλήση στη Σουηδία, με δεδομένο ότι η δικαιοπραξία η οποία αποτελεί τη βάση της δίκης, ήτοι η πώληση φορτηγών, διενεργήθηκε στην Ισπανία.

48. Η Transsaquí εκτιμά ότι, το άρθρο 47 του Χάρτη, σε συνδυασμό με το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, έχει την έννοια ότι μητρική εταιρία, κατά της οποίας στρέφεται αγωγή αποζημίωσης για ζημία που προκλήθηκε από σύμπραξη, λογίζεται ως νομοτύπως κληθείσα οσάκις η επίδοση του εισαγωγικού της δίκης εγγράφου πραγματοποιήθηκε στη διεύθυνση της θυγατρικής της, η οποία εδρεύει στο κράτος όπου εκκρεμεί η δίκη, η δε μητρική εταιρία, η οποία εδρεύει σε άλλο κράτος μέλος, δεν παρέστη στη δίκη και ερημοδικάστηκε.

49. Στην απόφαση Sumal, το Δικαστήριο έκρινε ότι, στο πλαίσιο αγωγής αποζημίωσης η οποία στηρίζεται στην ύπαρξη παραβάσεως του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, διαπιστωθείσας με απόφαση της Επιτροπής, είναι δυνατό να καταλογιστεί ευθύνη για την ως άνω παράβαση σε νομική οντότητα η

οποία, στην εν λόγω απόφαση, δεν χαρακτηρίζεται ως αυτουργός της παραβάσεως του δικαίου του ανταγωνισμού, λόγω της συνιστώσας παράβαση συμπεριφοράς άλλης νομικής οντότητας, εφόσον αμφότερα τα πρόσωπα αυτά αποτελούν μέρος της ίδιας οικονομικής ενότητας και συναπαρτίζουν, επομένως, την επιχείρηση η οποία είναι ο αυτουργός της παραβάσεως κατά την έννοια του εν λόγω άρθρου 101 ΣΛΕΕ²⁹. Συναφώς, το Δικαστήριο υπενθύμισε ότι ο προσδιορισμός της οντότητας που υποχρεούται να αποκαταστήσει τη ζημία που προκλήθηκε από παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ διέπεται άμεσα από το δίκαιο της Ένωσης³⁰ και ότι η έννοια της «επιχειρήσεως», κατά το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, αποτελεί αυτοτελή έννοια του δικαίου της Ένωσης³¹.

50. Φρονώ ότι το άρθρο 101 ΣΛΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη δεν θέτουν υπό αμφισβήτηση τη θεμελιώδη αρχή που απορρέει από τον κανονισμό 1393/2007, σύμφωνα με την οποία πράξεις που απευθύνονται σε εναγόμενο που κατοικεί στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους πρέπει να επιδίδονται στο εν λόγω κράτος μέλος. Με άλλα λόγια, στην υπό κρίση υπόθεση, οι διατάξεις του κανονισμού 1393/2007 δεν μπορούν και δεν πρέπει να παρακαμφθούν. Απλώς, η απόφαση Sumal δεν περιέχει κάποια σχετική ένδειξη.

51. Πρώτον, η συλλογιστική του Δικαστηρίου στην απόφαση Sumal επικεντρώνεται αποκλειστικώς σε ζητήματα ουσιαστικού δικαίου. Σε αυτή την περίπτωση, είναι σύνηθες να προβλέπεται ορισμένη ευελιξία, ώστε οι ζημιωθέντες από συμπεριφορά περιορίζουσα τον ανταγωνισμό να μπορούν να ζητήσουν προσήκουσα αποζημίωση. Είναι ζωτικής σημασίας για τον ιδιώτη να γνωρίζει εναντίον ποιας οντότητας μπορεί να στραφεί ώστε να ζητήσει αποζημίωση. Εντός αυτού του πλαισίου, η έννοια της «οικονομικής ενότητας» δεν επιτρέπει σε εναγόμενο να μεταφέρει, επί παραδείγματι, κεφάλαιο από μητρική εταιρία στη θυγατρική της και αντιστρόφως. Εστιάζοντας στην «ίδια οικονομική ενότητα», το Δικαστήριο ευθυγράμμισε τη νομική πραγματικότητα με την οικονομική πραγματικότητα. Αντιθέτως, όσον αφορά τους κανόνες οι οποίοι διέπουν τον τρόπο επίδοσης ή κοινοποίησης εισαγωγικού δίκης εγγράφου, πρέπει να αποφεύγεται κάθε ασάφεια. Πρόκειται, πράγματι, για θεμελιώδη πτυχή του δικαιώματος άμυνας στις αστικές δίκες.

52. Δεύτερον, η τήρηση όλων των προϋποθέσεων που διέπουν την ορθή επίδοση ή κοινοποίηση δικαστικής πράξης αποτελεί ευαίσθητο ζήτημα, λαμβανομένων ιδίως υπόψη των διαδικαστικών συνεπειών οι οποίες απορρέουν από την επίδοση ή κοινοποίηση. Επί παραδείγματι, οι αστικές δίκες καθίστανται *εκκρεμείς* κατά κανόνα από νομική και τυπική άποψη μόλις επιδοθεί το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο. Αντιθέτως, η έλλειψη επίδοσης ή η πλημμελής επίδοση ή κοινοποίηση μπορεί να αποτελέσει λόγο άρνησης αναγνώρισης³² ή εκτέλεσης αποφάσεως³³. Γενικότερα, η προσήκουσα επίδοση ή κοινοποίηση δικαστικής πράξης αποτελεί στοιχείο του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη.

53. Τρίτον, η άμβλυνση των διατάξεων του κανονισμού 1393/2007 με τη δυνατότητα επίδοσης ή κοινοποίησης πράξης σε άλλο (νομικό) πρόσωπο (εν προκειμένω σε θυγατρική) θα μπορούσε εν τέλει να οδηγήσει σε έλλειψη αμοιβαίας εμπιστοσύνης στη δικαστική συνεργασία. Η αμοιβαία εμπιστοσύνη προϋποθέτει και βασίζεται στην παραδοχή ότι οι διαδικαστικές απαιτήσεις –ιδίως όσες απορρέουν απευθείας από το δίκαιο της Ένωσης (εν προκειμένω τον κανονισμό 1393/2007)– έχουν τηρηθεί και εκπληρωθεί κατά την κίνηση της διαδικασίας. Η

²⁹ Βλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021 (C-882/19, EU:C:2021:800, σκέψη 48 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

³⁰ Βλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, Sumal (C-882/19, EU:C:2021:800, σκέψη 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

³¹ Βλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, Sumal (C-882/19, EU:C:2021:800, σκέψη 38 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

³² Βλ. άρθρο 45, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 1215/2012.

³³ Βλ. άρθρο 46 του κανονισμού 1215/2012.

επιπλέον των διατάξεων του εν λόγω κανονισμού εφαρμογή του άρθρου 101 ΣΛΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη δεν θα εξυπηρετούσε, κατά τη γνώμη μου, τη δικαστική συνεργασία, εντούτοις αποτελεί ένα μικρό αλλά ουσιαστικό βήμα προς την de facto εξάλειψή της.

54. Τέλος, θα ήθελα να εξετάσω το ζήτημα της μετάφρασης των εγγράφων, το οποίο προέκυψε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση. Η Transsaquí ισχυρίστηκε ότι η επίδοση πράξης στη Volvo στη Σουηδία –σύμφωνα με τον κανονισμό 1393/2007– συνεπάγεται σημαντικές δυσκολίες για μια μικρή επιχείρηση όπως η Transsaquí. Ειδικότερα, υποστήριξε ότι η Volvo δεν θα δεχόταν την παραλαβή εγγράφων τα οποία είχαν συνταχθεί στην ισπανική γλώσσα. Κατά τη γνώμη μου, το ζήτημα αυτό είναι καθαρά υποθετικό για τους ακόλουθους λόγους. Πρώτον, στην επίμαχη στην κύρια δίκη υπόθεση, δεν έγινε καν προσπάθεια να επιδοθεί το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο στη Σουηδία σύμφωνα με τον κανονισμό. Δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο δεν θέτει –έστω και σιωπηρώς– ερώτημα σχετικά με την ερμηνεία του κανονισμού 1393/2007. Υπό τις συνθήκες αυτές, οι εκτιμήσεις σχετικά με το κατά πόσον η εφαρμογή του κανονισμού θα εμπόδιζε την πρόσβαση της Transsaquí στη δικαιοσύνη στη συγκεκριμένη διαφορά έχουν καθαρά υποθετικό χαρακτήρα. Τέλος, φρονώ ότι οι εκτιμήσεις αυτές είναι ανεξάρτητες από το κύριο νομικό ζήτημα το οποίο αποτελεί το αντικείμενο των υποβληθέντων στο Δικαστήριο ερωτημάτων.

55. Συνοψίζοντας, εκτιμώ ότι δεν καταλείπεται περιθώριο εφαρμογής του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη στην υπό κρίση υπόθεση.

Η οδηγία 2014/104

56. Αν το άρθρο 101 ΣΛΕΕ δεν ασκεί επιρροή στην υπό κρίση υπόθεση, το ίδιο ισχύει, κατ' επέκταση, και για τις διατάξεις της οδηγίας 2014/104 ως έχουσες υποδεέστερη τυπική ισχύ.

57. Εντούτοις, για λόγους πληρότητας, πρέπει να τονιστεί ότι η οδηγία 2014/104 δεν πραγματεύεται το ζήτημα της διαβίβασης, επίδοσης ή κοινοποίησης δικαστικών πράξεων. Συγκεκριμένα, η αιτιολογική σκέψη 11 της οδηγίας, με σαφήνεια η οποία ισοδυναμεί με νομική ταυτολογία, ορίζει ότι, ελλείψει ενωσιακού δικαίου, οι αγωγές αποζημίωσης διέπονται από τους εθνικούς κανόνες και διαδικασίες των κρατών μελών και ότι οι εν λόγω κανόνες και διαδικασίες πρέπει να είναι σύμφωνες με τις αρχές της αποτελεσματικότητας και της ισοδυναμίας.

58. Ωστόσο, δεδομένου ότι υφίσταται δικονομικό δίκαιο της Ένωσης το οποίο έχει εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση, ήτοι ο κανονισμός 1393/2007, δεν καταλείπεται, συναφώς, περιθώριο για την εθνική διαδικαστική αυτονομία και τις αρχές της αποτελεσματικότητας και της ισοδυναμίας. Η παραπομπή στο εθνικό δίκαιο στην οδηγία 2014/104 δεν μπορεί να οδηγήσει σε τροποποίηση των αρχών που έχει θεσπίσει το δίκαιο της Ένωσης, όπως η γενική αρχή που περιέχεται στον κανονισμό 1393/2007, ήτοι ότι πράξεις οι οποίες απευθύνονται σε εναγόμενο ο οποίος έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο στο οποίο έχει κινηθεί η διαδικασία πρέπει υποχρεωτικώς να επιδίδονται στο κράτος μέλος του εναγομένου.

Τελικές παρατηρήσεις

59. Τέλος, θα ήθελα να επισημάνω ότι αντιλαμβάνομαι ότι το Δικαστήριο γνώριζε ήδη το επίμαχο ζήτημα στην υπόθεση Sumal. Πράγματι, ο γενικός εισαγγελέας G. Pitruzzella στις προτάσεις του σε εκείνη την υπόθεση, τις οποίες κατ' ουσίαν ακολούθησε το Δικαστήριο, καταλήγει ρητώς στο ότι «η αναγνώριση στον ζημιωθέντα της δυνατότητας να ασκήσει αγωγή κατά της θυγατρικής που έχει την έδρα της στο ίδιο κράτος μέλος συμβάλλει στην αποφυγή των πρακτικών

δυσχερειών που συνδέονται με την κοινοποίηση στο εξωτερικό του εισαγωγικού εγγράφου της δίκης και την εκτέλεση ενδεχόμενης καταδικαστικής απόφασης»³⁴. Βεβαίως, είμαι σύμφωνος με την εκτίμηση αυτή. Με απλά λόγια, οι ενάγοντες έχουν τη δυνατότητα να στραφούν κατά της μητρική εταιρίας, της θυγατρικής της ή και των δύο. Ωστόσο, όσον αφορά το δικονομικό δίκαιο που εφαρμόζεται σε καθεμία από αυτές τις περιπτώσεις, δεν υφίσταται δυνατότητα επιλογής. Ο ενάγων δεν έχει δυνατότητα επιλεκτικής εφαρμογής, ήτοι δεν δύναται να εναγάγει τη θυγατρική και να επιδώσει το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο στη μητρική εταιρία ή το αντίστροφο. Η ουσία της κάθε περίπτωσης δεν επηρεάζει τη διαδικασία.

Προτεινόμενη απάντηση

60. Η προτεινόμενη απάντησή μου στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα είναι, επομένως, ότι το άρθρο 1, παράγραφος 1, του κανονισμού 1393/2007 έχει την έννοια ότι αποκλείει τη νομότυπη επίδοση ή κοινοποίηση νομικών πράξεων που απευθύνονται σε μητρική εταιρία εγκατεστημένη σε ένα κράτος μέλος σε θυγατρική της εν λόγω εταιρίας σε άλλο κράτος μέλος. Το άρθρο 101 ΣΛΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη δεν μεταβάλλουν αυτό το συμπέρασμα.

Επί του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος

61. Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν, σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο ερώτημα, το άρθρο 53 του Χάρτη έχει την έννοια ότι επιτρέπει σε κράτος μέλος να απαιτεί η επίδοση ή κοινοποίηση εισαγωγικού δίκης εγγράφου να πραγματοποιείται στην έδρα της εταιρίας προς την οποία το έγγραφο αυτό απευθύνεται και όχι στη διεύθυνση θυγατρικής της εταιρίας αυτής.

62. Λαμβανομένης υπόψη της προτεινόμενης απάντησης στο πρώτο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα. Το ερώτημα αυτό βασίζεται στην παραδοχή ότι, εάν γινόταν δεκτό ότι δυνάμει του άρθρου 47 του Χάρτη και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ είναι δυνατό να τροποποιηθούν οι κανόνες περί επίδοσης ή κοινοποίησης πράξεων που προβλέπονται στον κανονισμό 1393/2007, η νομολογία του Tribunal Constitucional (Συνταγματικού Δικαστηρίου) θα θεωρούνταν αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης. Αφενός, η απάντηση φαίνεται προφανής υπό το πρίσμα της αρχής της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης. Ωστόσο, αφετέρου, είναι δοθεί σαφής απάντηση στο ζήτημα αυτό χωρίς να είναι γνωστό επακριβώς είτε το πλαίσιο της ίδιας της απόφασης είτε οι λόγοι που οδήγησαν στην έκδοσή της, ιδίως στο πλαίσιο της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων κατά το εθνικό δίκαιο.

63. Δεδομένου ότι δεν αντιτάσσομαι στην εθνική νομολογία στην οποία παραπέμπει το αιτούν δικαστήριο όσον αφορά το άρθρο 101 ΣΛΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη, παρέλκει η εκτίμηση της νομολογίας αυτής υπό το πρίσμα του άρθρου 53 του Χάρτη και η διενέργεια πιθανής στάθμισης των ενδεχομένως συγκρουόμενων θεμελιωδών δικαιωμάτων. Με άλλα λόγια, κατά τη γνώμη μου, οι διατάξεις του κανονισμού 1393/2007, για τους σκοπούς της υπό κρίση υπόθεσης, καλύπτουν και σταθμίζουν πλήρως τα τυχόν αντικρουόμενα δικαιώματα και συμφέροντα των διαφόρων διαδίκων.

³⁴ Βλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα G. Pitruzzella στην υπόθεση Sumal (C-882/19, EU:C:2021:293, σημείο 68).

Πρόταση

64. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα ερωτήματα που υπέβαλε το Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο, Ισπανία) ως εξής:

Το άρθρο 1, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1393/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 2007, περί επιδόσεως και κοινοποίησης στα κράτη μέλη δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις (επίδοση ή κοινοποίηση πράξεων) και κατάργησης του κανονισμού (ΕΚ) 1348/2000 του Συμβουλίου,

έχει την έννοια ότι αποκλείει τη νομότυπη επίδοση ή κοινοποίηση νομικών πράξεων που απευθύνονται σε μητρική εταιρία εγκατεστημένη σε ένα κράτος μέλος σε θυγατρική της εταιρίας αυτής σε άλλο κράτος μέλος.

Το άρθρο 101 ΣΛΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν αναιρούν το συμπέρασμα αυτό.